

Kirkegård og kapel i Esbjerg

Nr. 49, mrk. 697071 - indkøb

Claus Eskildsen, landskabsarkitekt.
Steen Folmer Jensen, arkitekt.
Kirsten Klein, fotograf.
Jørgen Krøgh Carlsen, forbundter.
Pia Eskildsen, sekretær.
Jacob, memmeske.
Orla Møller, præst MF.
Torkild Balslev, vor mand i luften.

Artiklen er med tilladelse gengivet efter tidsskriftet „Landskap, Nordisk Tidsskrift for Have og Landskap“ nr. 8, 1969.

Til projektet hørte 15 tavler, hvoraf tavle nr. 5, 6 og 9 af pladsmæssige hensyn har måttet udgå. Red.

tavle nr. 1 og 2

for tiden bygges der herhjemme

vejen er linjær skærende sig gennem alt

uden hensynet til rytmen menneskelig rytme

teknik og politik har overvundet hindringer

med den nye teknik er årtusinders tradition og det intime samspil mellem natur og menneske menneskagt natur brudt

man mangler et sted til hvile og vederkvæelse før rejsen går videre

utopiserede tågeslør dækker vor nøgenhed

og vi tror tror fordi troen har ældgammel hævd i landskabet

ud af tågen dukker der en dag en lyst til at gå gennem lys og skygge med duft af sur pileurt

vejen er så enkel klar som et net af lyse striber i landskabet

slægt efter slægt har betrådt den skabt historie som vor dagligdag hvor tusinder af detaljer skaber klarheden

klarhed er overskuelighed

æstetisk hensyn er ærlighed

og

der er noget der støder noget uægte og sagen er jo at ved en begravelse er hykleri en umulighed eller rettere døden virker så afslørende

Program

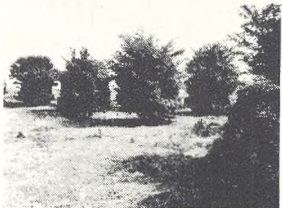

1

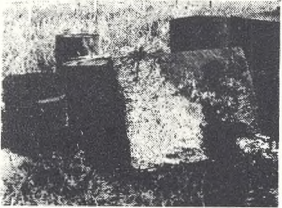
5

9

13

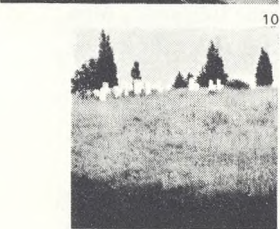
Tavle 1

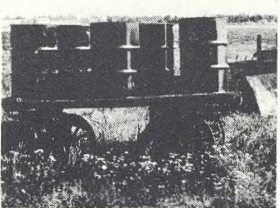
2

6

10

14

Tavle 2

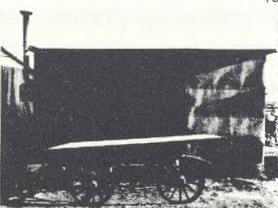
3

7

11

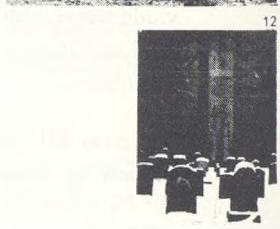
15

4

8

12

16

at
alle uægte følelser
træder mere grufuldt frem

så
spil ikke på romantik

blomster og lys
kan gå

fordi
det må fastholdes
at døden
viser
den
menneskelige nøgenhed

blomster og lys

ellers

bliver rummet
for nøgent
ikke brutalt
ikke barskt
kan let udarte til vold
over for de efterladte

Proces

de er ikke forberedte
på
sandheden om sig selv
vi hykler jo
alle
mere eller mindre
i vort livsmønster

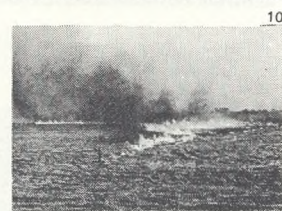
tavle nr. 3 og 4

derfor

er billedet
noget jævnt
noget stilfærdigt
noget enkelt
der tager hensyn
til sandheden
rytmen
som ikke blot
i dette tilfælde
er menneskets nøgenhed
men også
sorgen
og savnet
som oftest da

menneskeligt set

Tavle 3

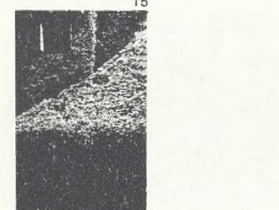

et kapel

skal ikke prædike
skal ikke tvinge
sørgendes tanker
i bestemte baner

skal lade dem i fred
men ikke på en uærlig måde
ikke som
en stiv
massiv klump
der ved sit bare udseende
knuger en til jorden
depressivt allerede
ved sit ydre
kan ikke være rigtigt
overfor mennesker
der i forvejen
er tyngede

døden er for de fleste
livets afslutning
uigenkaldeligt
dette er jo ikke hele sandheden
om den sag

uanset
næsten
hvilken religion man tilhører
er døden
en milepæl
på en lang vej
hvis
begyndelse og ende
ingen kender

og
den ældste tradition
her i landet

og
den kristne tro
en anden udformning
af denne
sjælsindstilling

et kapel må
udfra sådanne overvejelser
ikke være noget
der sætter punktum
heller ikke
være noget
der bærer præg
af en konkret
livsopfattelse

Tavle 4

dermed
er en kirke
principielt
forkert bygget
til at være begravelseslokale

karakteristisk
er det da også
at man i gammel tid
først gik til graven på
kirkegården

og derefter samledes
i
kirken

det er der mening i
det er der ikke i
at sætte kisten ind i kirken
og holde højtideligheden der

et kapel
skal på en måde
erstatte den mulighed
man tidligere havde
for i hjemmet
at tage afsked med
den hedengangne

tavle nr. 6

fra tomten af en sløjfet høj

for det praktiske livs mænd
er en oldtidsgravhøj
midt i en storby
en uønskværdig
og
skadelig ting

nærmest at ligne ved en kugle
i et menneskes krop

i heldige tilfælde kan fremmedlegemet
blive siddende i den levende organisme
uden at volde mén
men
som oftest må det fjernes
en operation må til
om liv og førlighed
skal reddes
man kan bevise
at højen kom før byen
og med loven i hånd
hævde dens ret til at være
der

men byens fortalere hæver deres røster

og
ofte går de sejrige
ud af striden
for deres argumenter
er ikke uden vægt
der er jo også andet i verden
end gravhøje

men alligevel

da enkeltgravfolket for 4000 år siden
drog op gennem jylland
var et af de steder
hvor de satte sig kraftigst fast
egnen omkring esbjerg

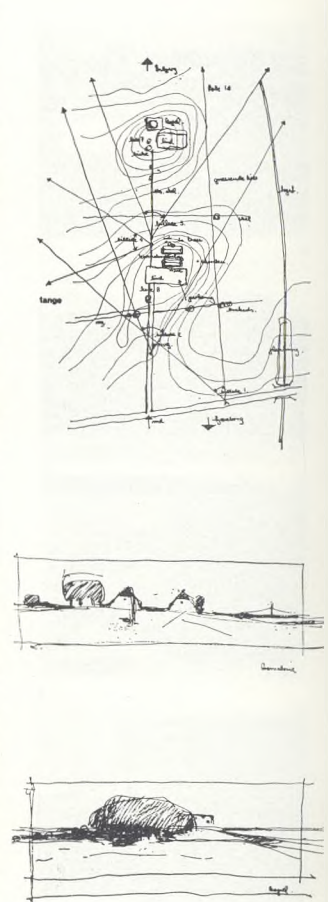
boligerne som disse folk rejste
er slettet af landskabet

men deres gravhøje
præger det
endnu
skønt esbjerg by
i slutningen af sidste århundrede
med eksplosionsagtig
tankeløs
fart skød frem
og stadig gør

Resultat

Tavle 7 Placering

Tavle 8

mange høje
blev uden videre
sløjfet
enkelte omklamret
efterladte i haver
mellem snævre mure

gravhøje er jo
som landsbykirker
sjældent skabt
på een gang
af een tids mennesker

tusinder af år
eller mere
kan adskille
ældste
og yngste
begravelse

sådan forholdt det sig
også med disse høje

river vi vore kirker ned

eller

hvornår starter vi

tavle nr. 7

vi er på en anden vej
en vej med karakter

som højene og kirkerne
der manifesterer viljen
i landskabet

som sindets
sejhed og tålmodighed
ved at tage ved lære

et møde
med det jævne

som hånd
og materiale

som jord
og
form

som by
og
land

som håbløshed
og
tro

som menneske
og
menneske

derfor tror vi ikke på
konkurrencens formål
med de
funktionelle hensyn
med en let
og klar orientering
med de vidtgående
æstetiske hensyn
med gravplads
og kapelkrematorie
som een ting
med de
planmæssige henseender

som død
og
fritid
og
idræt

på og ved
konkurrencearealet

det rekreative
og

det kreative
er samspil

samspil
mellem
tid
sted
og
menneske

du og jeg
er ærlighed
ærlighed
er
åbenhed

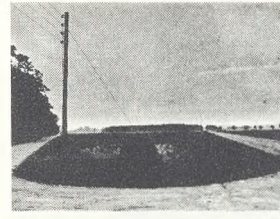
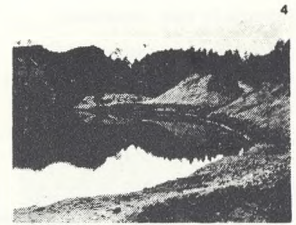
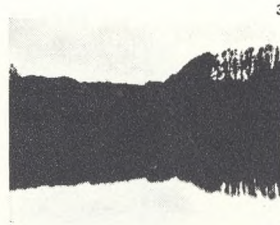
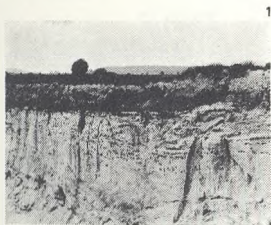
åbenhed
er
planlægning for de yngste
børnene
de bliver de stærkeste
gennem vor forståelse
af dagen
i dag
i morgen bliver det bedre

derfor tror vi på
en respekt og forståelse
af det sete

Motivering

Tavle 10

Tavle 11

som liv
og
død

som maskine
og
menneske

som linie
og
tvang

som identitet
og
sted

tavle nr. 8

tror på en placering
af kapel og krematorie
i et landskab
på et sted
med en styrke
som de bosiddende
som træer
forpint af vind
og salte tårer

som køer
med store øjne

Gravplads som landskab

som is
skruet af vandet

som en høj
med vildt græs

som fuglen
i luften

tror på gravpladsers identitet
skabt af stedet

steder som
her og
nu

som træer
og sten

som linie
og form

som legeme
og rum

som lys
og mørke

som stilhed
og menneske

tavle nr. 9

linie og legeme
legeme og farve

farve og materiale
materiale og sted

er helheden
med oplevelsen af en verden

som det at gå
som det at se
som det at føle
som det at være

en ramme for det skabende
præget af det skabte
uden magtens
af vanens skabte
støttestav
som holdepunkt

tavle nr. 10 og 11

er det rekreative landskabs
brugbarhed
med dets svaghed

overfor vor evne
til at lade ske

tager med den ene hånd
det irrationelle
uden andet at sætte
i stedet

det rekreative
er det vi havde
længere og længere
væk
er det

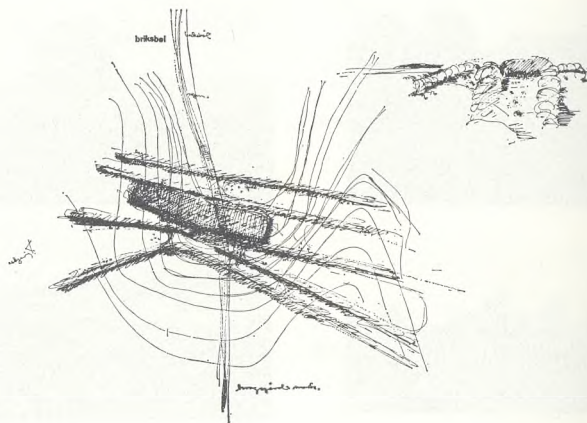
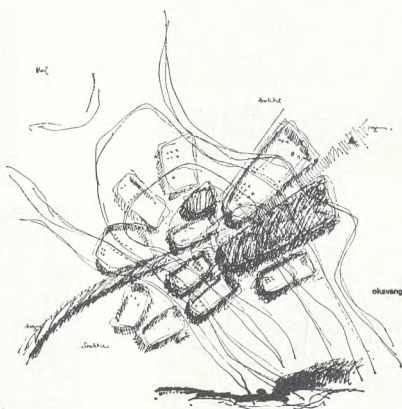
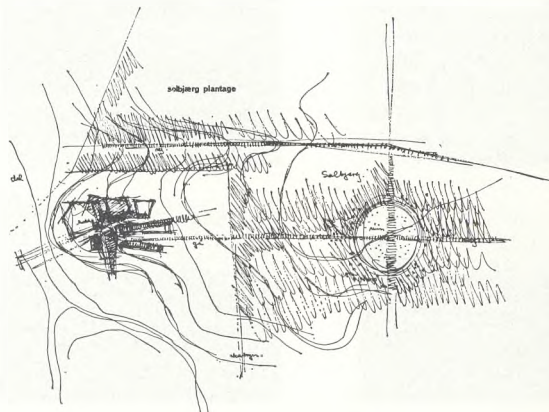
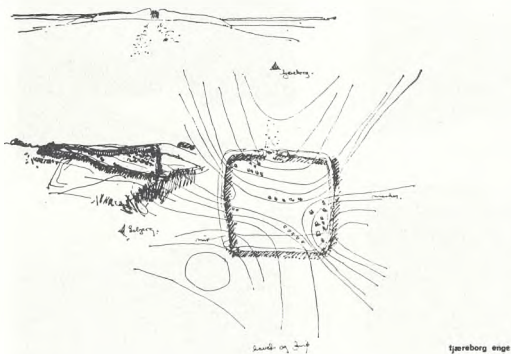
men når vi derud
er grusgrav
grusgrav
med glitren af fugle
med vand
som spejl
gengivende form i rummet

et spil i rytmen
menneske
form og flade
er grundlaget
for landskabsmobilen

vi går fra punkt
til punkt

Tavle 12

Tavle 13

punktet vi kender bedst
 det gode
 er billede for tanken
 afstande er så lange
 den lige linies
 tyranni

det forstærkende er
 opdagelsen
 af rummet
 mellem rummet
 her bor mennesker
 ramt
 af det funderende
 bærende
 og dækkende slør
 der skaber
 vore fysiske omgivelser

derfor må de små ting
 der giver os næring
 have mulighed for
 at gennemsvive
 dagen

hindre byens massive
 udflyden
 gennem forstærkning
 af mellemrummene

Detaljer

skabe for den enkeltes
 tabte identitet
 skabe i tiden

tavle nr. 12 og 13
 skabe af stedet
 sætte mål i landskabet
 fortælle om
 fladen
 bevægelsen
 rummet
 og
 formen

dermed det skabte
 som
 graven ved havet
 med muren
 følgende formen
 dannende rummet
 med vind

rummets styrke
 er dets placering
 i det
 aktive
 skiftende landskab

som
 graven på ådalens
 højdepunkt
 knyttende sig
 på tværgående linier
 som legemer
 af grønt

det rekreative
 er stedernes mellemrum
 forbundet visuelt
 af stedets
 ydre udtryk
 markerende den
 skrånende flade

som graven i
 skovens cirkulære rum
 et eller flere
 er umiddelbart tilgængelige
 rum af det skabte

rydninger
 kunne være
 åbne lukkede rum
 med tætte vægge
 af mørk massiv
 granskov

eller
 lette
 høje lystræer
 som tag i rummet

som
 skovbrynet
 med dets mangfoldighed
 i den skarpe linie
 mod en blød form
 givende muligheden
 for menneskelig frihed
 og liv
 i det kaotiske

som
 graven på toppen
 hvor linier
 tegner formen
 skaber rum
 med egen identitet
 som billedet af
 trapper stigende
 mod lyset

tavle 14 og 15

en fortælling
 om de små ting

Tavle 14

Tavle 15

